

گزینه‌های ایران در مقابله با شکایت عربستان

عربستان در صدد ایجاد مشروعیت برای جنایات ارتكابی خود در یمن، خصوصا نزد متحدین عرب منطقه‌ای است.



ARANNEWS.com

به گزارش آران نیوز: عربستان سعودی طی یک شکوائیه رسمی، ایران را به نقض قطعنامه ۲۲۱۶ سازمان ملل و حمایت از شورشیان حوثی در حمله به بخش‌های جنوبی عربستان متهم کرده است. عربستان در شکایت خود مدعی شده است که حوثی‌ها و متحدانشان با حمله موشکی به مناطق جنوبی عربستان صدها غیرنظامی را کشته‌اند و به زیرساخت‌ها و بناهای غیرنظامی از جمله مدارس و بیمارستان‌ها در شهرهای نجران و جازان و منطقه عسیر در جنوب عربستان آسیب رسانده‌اند. گزارش عربستان از "نقض قطعنامه شورای امنیت از سوی ایران" چهارشنبه شب (۱۴ سپتامبر ۲۰۱۶) توسط یحیی المعلمی، نماینده دائم سعودی در سازمان ملل تقدیم شورای امنیت شده است. در این خصوص با علی امیدی، استاد روابط بین‌الملل دانشگاه اصفهان درباره ابعاد سیاسی-حقوقی این شکایت گفتگوی کردیم:

آیا عربستان از جهت حقوقی می‌تواند در خصوص نقض قطعنامه 2216 از سوی ایران به شورای امنیت شکایت کند؟

طبق ماده 35 منشور ملل متحد، هر عضو ملل متحد می‌تواند توجه شورای امنیت یا مجمع عمومی را به هر اختلاف یا وضعیتی جلب نماید. طبق این ماده، حتی هر کشوری که عضو ملل متحد نیست می‌تواند توجه شورای امنیت یا مجمع عمومی را به اختلافی که خود در آن درگیر است جلب نماید مشروط بر این که در مورد اختلاف مزبور قبلاً تعهدات مربوط به حل و فصل مسالمت‌آمیز مقرر در این منشور را قبول نماید. همچنین طبق ماده 99 منشور، دبیرکل می‌تواند نظر شورای امنیت را به هر موضوعی که به عقیده او ممکن است حفظ صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید نماید جلب کند. بنا براین، بالطبع، عربستان نیز از این حق برخوردار است که توجه شورای امنیت را نسبت به وضعیتی که مصداق تهدید و نقض صلح و عمل تجاوزکارانه است جلب نماید. خصوصا اینکه عربستان در بحث یمن کاملا یکی از طرف‌های درگیری است و به طریق اولی این حق را برای خود محفوظ می‌داند.

قطعنامه 2216 چه می‌گوید؟

قطعنامه ۲۲۱۶ شورای امنیت در تاریخ ۱۴ آوریل ۲۰۱۵ با ۱۴ رای موافق و رای ممتنع روسیه، در رابطه با جنگ داخلی یمن تصویب شد. این قطعنامه ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد تصویب شد که دلالت بر اقدامات قهری شورای امنیت داشته و طبق مفاد مواد 48 و 49 منشور، همه اعضای ملل متحد موظف به تبعیت از آن هستند. قطعنامه 2216 بدون اشاره به عملیات نظامی عربستان در خاک یمن، نیروهای نظامی در یمن را تحریم تسلیحاتی کرده است. همچنین این قطعنامه از مشروعیت «عبدربه منصور هادی» رئیس‌جمهور سابق یمن حمایت کرده است. شورای امنیت با ذکر نام، ارسال هر گونه سلاح به جنبش انصارالله و نیروهای علی عبدالله صالح رئیس‌جمهوری پیشین این کشور را ممنوع اعلام کرد. طبق این قطعنامه، شورای امنیت بازرسی تمامی کشتی‌ها را به مقصد یمن را تصویب و رهبر انصارالله و فرزند ارشد علی عبدالله صالح رئیس‌جمهوری پیشین یمن را ممنوع از سفر اعلام کرد. شورای امنیت همچنین طبق قطعنامه 2216 و قطعنامه صادره در سال 2014 به شماره 2140 از انصارالله خواست که قدرت را به نیروهای عبدربه منصور هادی تحویل دهد و از شهرهای یمن عقب نشینی کند.

آیا عربستان قادر خواهد بود که اتهامات خود علیه ایران را ثابت کند؟

معمولا قطعنامه‌هایی که ذیل فصل هفتم صادر می‌گردد برای حسن اجرا، سازوکار اداری به نام کمیته اجرایی در آن پیش‌بینی می‌شود که در این خصوص هم نهادی با عنوان «کمیته تحریم» ذیل پارگراف 19 قطعنامه 2140 پیش‌بینی شده است. این کمیته غیر از حقوقدانان و کارشناسان فنی که تحت عنوان «پانل کارشناسان» تشکیل خواهد شد، از تمامی اعضای شورای امنیت تشکیل شده است و گزارش‌های نقض قطعنامه را هر 60 روز یک بار تقدیم شورای امنیت می‌کنند. این کمیته همچنین اختیار گفتگو و رفع سوءتفاهمات با کلیه کشورهای ذینفع در بحران را خواهد داشت. قطعا وجود برخی مستندات می‌تواند ادعای عربستان را اثبات کند ولی صرف اثبات ادعا نمی‌تواند موجب محکومیت ایران شود.

عربستان چگونه می‌تواند ایران را در شورای امنیت بابت نقض قطعنامه 2216 محکوم نماید؟

در صورتی که کمیته تحریم قطعنامه 2140 ادعاهای عربستان را اثبات نماید باید طی گزارشی همراه مستندات تقدیم شورای امنیت نماید. این شورا نیز قاعدتا دو نوع تصمیم می‌گیرد. اگر موضوع از نظر شورای امنیت چندان حاد نباشد یا حصول رأی مثبت 5 عضو دایم شورای امنیت به دلیل استفاده از حق وتو، غیرممکن باشد در اینگونه مواقع شورای امنیت مبادرت به صدور بیانیه هیأت رئیسه شورای امنیت می‌نماید. این نوع بیانیه‌ها ممکن است از جهت فحوا مانند قطعنامه باشد ولی از جهت حقوقی الزام‌آور نیست. نوع دیگر تصمیم شورای امنیت وفق فصل هفتم و در صورت عدم وتوی اعضای دایم صورت می‌گیرد که به آن قطعنامه می‌گویند. نهایتا اگر کشورهایی مانند روسیه و چین با عربستان همراهی نمایند شورای امنیت شاید بیانیه غیرالزام‌آور علیه ایران صادر نماید. بعید است که در این خصوص عربستان بتواند ایران را محکوم نماید؛ خصوصا اینکه اثبات ادعای عربستان بسیار سخت است.

اهداف سیاسی عربستان از اینگونه اقدامات چیست و ایران باید چه اقداماتی انجام دهد؟

عربستان سه هدف سیاسی را در این کار دنبال می کند: 1- ایجاد مشروعیت برای جنایات ارتكابی خود در یمن، خصوصا نزد متحدین عرب منطقه ای. اینکه ریاض از مجرای حقوق بین الملل در یمن جنایت می کند و متحدین در حمایت از عربستان تردیدی نداشته باشند. 2- از جهت روانشناسی سیاسی، عربستان با اینگونه اقدامات قصد توجیه شکست های خود در یمن دارد تا بدینوسیله افکار عمومی عربستان را قانع کند که این حوثی ها نیستند که طرف نبرد عربستان هستند بلکه کشورهای مانند ایران است تا افکار عمومی عربستان را نسبت به ادامه یا بدتر شدن بحران توجیه نماید. قابل توجه اینکه، طبق گزارش موسسه صلح استکهلم که یک موسسه معتبر بین المللی محسوب می شود عربستان در رده سوم هزینه های نظامی بعد از آمریکا و چین قرار دارد، در حالیکه روسیه در رده چهارم قرار دارد. در حالیکه طبق وبسایت تحلیل نظامی گلوبال فایرپاور (globalfirepower) ایران در سال 2015 با مخارج نظامی حدود 6 میلیارد دلاری، در رده 33 جهان قرار دارد. 3- عربستان از این طریق می خواهد ایران را یک کشور قانون شکن و متمرّد معرفی نماید تا بدینوسیله به انزوای بیشتر ایران در سطح جهان و واگرایی ایران و کشورهای عربی کمک نماید

ایران نیز با انکار رسمی نقض موارد قطعنامه 2216 از سوی تهران و شخصی خواندن نظرات برخی از مقامات نظامی ایران و همچنین برجسته سازی جنایات جنگی عربستان در یمن و ابتکارات دیپلماتیک با دول معتدلی چون عمان و قطر، اقدامات عربستان را خنثی نماید. ضمنا ایران وفق پارگراف 19 قطعنامه 2140، با انجام دیالوگ با کمیته تحریم قطعنامه 2140 و همچنین دولت هایی چون روسیه و چین می تواند مستندات عربستان را به چالش بکشد. همچنین طبق ماده 32 منشور ملل متحد، هر عضو ملل متحد که عضو شورای امنیت نیست هرگاه طرف اختلافی باشد که در شورای امنیت تحت رسیدگی است دعوت خواهد شد که بدون حق رای در مذاکرات مربوط به اختلاف مزبور شرکت نماید. ایران می تواند با استفاده از این حق در صورت طرح ادعای عربستان در این شورا، مستندات عربستان را به چالش بکشد.